

Rada
Európskej únie

V Bruseli 3. júna 2022
(OR. en)

9789/22

AGRI 225
AGRIORG 56
AGRIFIN 50

POZNÁMKA

Od:	Generálny sekretariát Rady
Komu:	Delegácie
Predmet:	Situácia na poľnohospodárskych trhoch, najmä po invázii na Ukrajinu

V nadväznosti na dokument 9221/22 delegáciám v prílohe zasielame prípravný dokument určený na rokovanie na zasadnutí Rady (poľnohospodárstvo a rybárstvo) 13. júna, v ktorom sa uvádzajú aktuálne informácie o situácii na poľnohospodárskych trhoch EÚ a ďalšie súvisiace informácie.

Aktuálne informácie o situácii na poľnohospodárskych trhoch

1. Odvetvie poľnohospodárstva EÚ je naďalej pod značným tlakom v dôsledku zvýšenia nákladov na energie a iné vstupy, ku ktorému došlo už pred ruskou inváziou na Ukrajinu a ktoré ešte zhoršila vojna a jej vplyv na poľnohospodársku výrobu, ceny a obchod. Najnovšie údaje však potvrdzujú, že dodávky potravín v EÚ nie sú ohrozené vďaka jednotnému trhu a SPP, čo viedlo k tomu, že EÚ sa stala sebestačnou pre väčšinu poľnohospodárskych komodít. Ceny niektorých výrobkov medzitým dosiahli rekordnú úroveň, čo vyvoláva otázky o dostupnosti potravín pre domácnosti s nízkymi príjmami, pričom však nie je možné zabrániť stláčaniu marží poľnohospodárov v dôsledku neprimeraného zvýšenia nákladov na vstupy, najmä na energie a hnojivá. Európska rada uznala závažnosť situácie v záveroch¹ prijatých na svojom poslednom zasadnutí 30. – 31. mája, v ktorých poskytla inštitúciám EÚ usmernenia pre ďalšie opatrenia.
2. V nadväznosti na informácie poskytnuté Rade 18. mája v dokumente 9221/22 a na informácie, ktoré majú členské štáty predložiť a ktoré sa majú zosumarizovať v dokumente (9870/22) o situácii na vnútorných poľnohospodárskych trhoch EÚ, je potrebné uviesť tieto nové informácie.
 - Situácia na trhu s obilninami v EÚ bola až donedávna pozitívna. Ceny boli pre poľnohospodárov veľmi vysoké a vyhliadky týkajúce sa úrody boli pomerne dobré. Určité obavy vyvolalo dlhotrvajúce sucho v niektorých regiónoch v kombinácii s vlnami horúčav v máji. V dôsledku toho sa najnovšia prognóza Komisie pre obilniny znížila o viac ako 2 milióny ton (z 295,8 na 293,1 milióna ton). Toto zníženie sa týka najmä jačmeňa a kukurice (prognóza pre kukuricu bola doteraz na rekordných úrovniach produkcie) a netýka sa pšenice letnej.

¹ (EUCO 21/22).

- Vyhladky na vývoz z EÚ sú naďalej veľmi pozitívne. Očakáva sa, že vývoz pšenice letnej z EÚ dosiahne v ďalšej sezóne 38 miliónov ton, čo je historicky najvyššia úroveň. Potvrďuje sa tým, že SPP môže prispievať k svetovej potravinovej bezpečnosti. Celkový vývoz obilnín (pšenica, jačmeň, kukurica) by mohol dosiahnuť približne 54 miliónov ton (mierne pod rekordnou hodnotou 55 miliónov ton v období 2019/20).
 - Pozitívne je, že produkcia olejnatých semien v EÚ by sa mala výrazne rozšíriť vďaka zväčšeniu plochy (+ 6 %, najmä pokiaľ ide o slnečnicou v rámci výnimky týkajúcej sa oblastí ekologického záujmu), pričom prognóza produkcie je vyššia o rovnaký percentuálny podiel. Tento pozitívny vývoj umožní trhu EÚ vyrovnáť sa so zníženou dostupnosťou olejnatých semien z Ukrajiny.
 - Naopak, za posledné dva týždne nedošlo k žiadnej významnej zmene v živočíšnych produktoch. Ceny zostávajú vysoké, stále však nekompensujú vysoké náklady na krmivo a energie, a to aj v prípade bravčového mäsa.
 - Podobne je sektor ovocia a zeleniny naďalej ovplyvnený rastúcimi vstupnými nákladmi a nedostatkom v dostupnosti niektorých vstupov a materiálov, ako aj obmedzenými možnosťami vývozu v dôsledku pokračovania vojny.
3. Pokiaľ ide o situáciu na Ukrajine, zatiaľ čo kukurica, slnečnica a sója sa stále sejú, momentálne sa odhaduje, že úroda by mohla klesnúť až o 40 – 50 % v porovnaní s minulým rokom, a nie o 20 – 30 %, ako sa odhadovalo pred dvoma týždňami. Za súčasných okolností by to stále bolo dobrým výsledkom.
4. Pokiaľ ide o medzinárodné aspekty produkcie obilných zŕn a obchodu s nimi, medzinárodná rada pre obilniny predpokladá, že svetová **produkcia pšenice** v období 2022/23 klesne na 769,0 milióna ton (–1,6 % medziročne). V porovnaní s predchádzajúcim mesiacom sa výhľad najmä pre Indiu a USA upravil smerom nadol, čo bolo čiastočne kompenzované zvýšením pre Austráliu a Rusko. V súvislosti s populačným rastom najmä v Afrike a Ázii sa očakáva mierny nárast svetovej spotreby na 780,2 milióna ton (+ 0,3 % medziročne), čo by mohlo predstavovať nový vrchol vrátane potravinovej spotreby na úrovni 546,2 milióna ton (+ 0,5 %). Konečný stav zásob sa odhaduje na najnižšej úrovni za štyri roky, vo výške 270,9 milióna ton (–4,0 %), z čoho 50 % pripadá na Čínu. Očakáva sa, že celosvetový obchod sa mierne zvýši na 194,0 milióna ton (+ 0,2 %), pričom najväčším vývozcom bude naďalej EÚ (38 miliónov ton), po ktorej nasleduje Rusko s 37 miliónmi ton.

5. Odhad **produkcie kukurice** v období 2022/23 je v tejto fáze veľmi predbežný vzhľadom na neistotu spojenú so situáciou na Ukrajine a stále prebiehajúci zber úrody patriacej do obdobia 2021/22 v Južnej Amerike. Medzinárodná rada pre obilniny predpokladá, že v období 2022/23 celosvetová produkcia klesne z rekordnej úrovne zaznamenatej v predchádzajúcej sezóne na 1 183,8 milióna ton (–2,5 % medziročne). Sejby sa v USA kvôli nezvyčajne studenému a mokrému počasiu výrazne oneskorili, čo sťažuje predpovedanie výnosov. Po revízii produktivity smerom nadol sa predpokladá, že produkcia dosiahne 367,3 milióna ton (–4,3 %). Pri zníženej dostupnosti a vysokých cenách sa očakáva, že spotreba kukurice poklesne z najvyššej hodnoty zaznamenatej v minulej sezóne o 0,6 % na 1 200 miliónov ton vrátane 710,2 milióna ton (–0,6 %) na použitie v krmivách. Očakáva sa, že konečný stav zásob klesne o 5,6 % na 269 miliónov ton, z čoho 65 % pripadá na Čínu. Vzhľadom na zníženie celosvetových dodávok a neistú dostupnosť z Ukrajiny sa očakáva, že svetový obchod v období 2022/23 poklesne o 4,6 % na 166,3 milióna ton.
6. Pokiaľ ide o vyhliadky týkajúce sa produkcie obilnín v hlavných producentných krajinách, pôvodne sa očakávalo, že v **Indii** bude v roku 2022 rekordná úroda, ale v dôsledku skorého nástupu extrémnych horúčav sa potenciál výnosov znížil a prognóza produkcie klesla o 6 miliónov na 105 miliónov ton (–4,2 % medziročne). S cieľom zabezpečiť domáce dodávky a udržať infláciu cien potravín pod kontrolou sa vláda rozhodla zakázať vývoz pšenice.
7. V **USA** sú podmienky na pestovanie zimnej pšenice naďalej väčšinou zlé, najmä pokiaľ ide o pšenicu HRW. Okrem toho sa sejba jarnej pšenice oneskoruje v dôsledku príliš vlhkého a chladného počasia. Výsev kukurice zatiaľ takisto prebieha pomalšie ako zvyčajne, hoci sa práce v poslednom čase zrýchlili.
8. V prípade **Brazílie** sa v období 2021/22 v oficiálnej prognóze predpokladá, že aj napriek určitým obavám súvisiacim so suchom bude rekordná produkcia na úrovni 114,6 milióna ton. Zber prvej úrody kukurice je ukončený na 85 %, zatiaľ čo zber druhej úrody (tzv. safrinha) sa práve začal. Očakáva sa, že s postupujúcim zberom sa dostupnosť tejto plodiny na účely vývozu od júla prudko zvýši.
9. Vývoj **pohybov cien** v prípade obilnín sa opäť stal nestabilnejším, najmä pokiaľ ide o pšenicu. V nadväznosti na zákaz vývozu pšenice, ktorý zaviedla India, ceny prudko stúpili na nové maximum, pričom sa objavili nové obavy kvôli zlým podmienkam na pestovanie v USA a oneskoreniam v zbere. Ceny potom začali klesať v reakcii na zvesti/nádeje týkajúce sa toho, že sa má otvoriť námorný koridor pre vývoz ukrajinských obilnín, vyhliadky na rekordnú úrodu pšenice v Rusku, ako aj obavy z toho, že kvôli spomaleniu hospodárskeho rastu klesne dopyt. K tlaku na znižovanie cien prispela aj realizácia zisku na termínovaných trhoch po nedávnom dosiahnutí vysokých hodnôt.

10. V záujme komplexnejšieho posúdenia situácie je dôležité mať na pamäti opatrenia, ktoré už Komisia navrhla a prijala s cieľom podporiť odvetvie poľnohospodárstva a prispieť k tomu, aby EÚ plnila úlohu celosvetového poskytovateľa potravín, ktorý sa naďalej plne zapája do environmentálnej transformácie. Väčšina týchto opatrení bola ohlásená v oznámení Komisie s názvom „Zaistenie potravinovej bezpečnosti a posilnenie odolnosti potravinových systémov“ prijatom 23. marca 2022 [COM(2022) 133 final] a sú zhrnuté nižšie:
- i) Balík podpory vo výške 500 miliónov EUR vrátane využitia rezervy na krízové situácie na pomoc výrobcovi najviac postihnutým závažnými následkami vojny na Ukrajine. Na tomto základe by členské štáty mohli poľnohospodárom poskytovať dodatočnú finančnú podporu s cieľom prispieť k celosvetovej potravinovej bezpečnosti alebo riešiť narušenie trhu v dôsledku zvýšených vstupných nákladov alebo obchodných obmedzení.
 - ii) Vyššie preddavky na priame platby, ako aj opatrenia na rozvoj vidieka týkajúce sa plochy a zvierat, ktoré sa poľnohospodárom majú vyplácať od 16. októbra 2022.
 - iii) Opatrenia týkajúce sa trhovej bezpečnostnej siete na podporu trhu s bravčovým mäsom vzhľadom na mimoriadne ťažkú situáciu v tomto odvetví.
 - iv) Výnimočná a dočasná výnimka s cieľom dovoliť pestovanie akýchkoľvek plodín na potravinárske a krmovinárske účely na pôde ležiacej úhorom, pričom sa zachová plná miera ekologizačnej platby pre poľnohospodárov. Tým sa rozšíri výrobná kapacita EÚ napriek obmedzenej dostupnosti úrodnej pôdy.
 - v) Komisia navrhla nový samostatný dočasný krízový rámec, ktorý sa vzťahuje aj na poľnohospodárov, výrobcov hnojív a odvetvie rybárstva. Tento rámec umožňuje poskytnúť štátnu pomoc pre poľnohospodárov postihnutých výrazným zvýšením vstupných nákladov. Ceny hnojív a dodávky pre poľnohospodárov sa budú monitorovať, aby sa zabezpečilo, že v EÚ nedôjde k ohrozeniu vyhládok na zber úrody.
 - vi) S cieľom zmierniť riziko nedostatku krmív a zvýšiť dodávky z dovozu, najmä pokiaľ ide o kukuricu, Komisia poskytla členským štátom usmernenia týkajúce sa využívania článku 18 ods. 4 nariadenia (ES) č. 396/2005 v záujme toho, aby sa v odôvodnených prípadoch rýchlo stanovili dočasné vnútroštátne maximálne hladiny rezíduí (MRL) bez ohrozenia dodržiavania našich bezpečnostných noriem.

- vii) Európska komisia prijala 20. mája rozhodnutie o zhromažďovaní mesačných údajov o úrovniach zásob obilnín, olejnatých semien a ryže v EÚ. Ide o priame nadviazanie na oznámenie s názvom „Zaistenie potravinovej bezpečnosti a posilnenie odolnosti potravinových systémov“, ktoré bolo predložené 23. marca. Cieľom je lepšie monitorovať úroveň zásob v súčasnej situácii charakterizovanej vysokými cenami a neistotou pociťovanou v súvislosti s dodávkami.
- viii) Komisia 20. mája 2022 navrhla nové výnimočné a dočasné opatrenie v rámci nariadenia o rozvoji vidieka, ktoré členským štátom umožní, aby až 5 % svojich alokácií z EPFRV na roky 2021 a 2022 využili na kompenzáciu poľnohospodárov a/alebo malých a stredných poľnohospodárskych podnikov (MSP), ktoré sú touto krízou najviac postihnuté.
- ix) Európska komisia 2. júna uverejnila nariadenie, ktorým sa umožňuje vnútorné prerozdelenie pomoci EÚ v rámci školského programu EÚ s cieľom poskytnúť starostlivosť vysídleným ukrajinským deťom zapísaným do škôl EÚ. V nariadení sa členské štáty vyzývajú, aby vzhľadom na bezprecedentnú situáciu, ktorá si vyžaduje solidaritu, prehodnotili svoje žiadosti o pomoc EÚ na nasledujúci školský rok, teda od 1. augusta 2022 do 31. júla 2023, s cieľom zmierniť zaťaženie tých, ktorí sú v prvej línii, pokiaľ ide o opatrenia zamerané na poskytnutie starostlivosti vysídleným ukrajinským deťom.
- x) Okrem toho, uznávajúc, že ruská invázia na Ukrajinu môže mať dôsledky na programovanie budúcej SPP, boli členské štáty vyzvané, aby zvážili potrebu preskúmať niektoré zo svojich pôvodných návrhov týkajúcich sa strategických plánov SPP. Môže existovať najmä priestor na posilnenie prvkov plánov zameraných na zvýšenie odolnosti daného odvetvia. Členské štáty sa predovšetkým vyzvali, aby zrevidovali svoje strategické plány SPP s cieľom podporiť poľnohospodárov pri prijímaní postupov, ktoré optimalizujú efektívnosť hnojív, a tým znižujú ich používanie. To možno dosiahnuť najmä precíznym poľnohospodárstvom, ale dôležitú úlohu zohráva aj ekologické poľnohospodárstvo, agroekológia a efektívnejšie využívanie prostredníctvom poradenstva a odbornej prípravy v oblasti hospodárenia so živinami. Členské štáty by mali v tejto súvislosti v plnej miere využívať možnosti svojho strategického plánu SPP, ako aj optimalizovať a obmedzovať využívanie iných vstupov, ako sú antibiotiká a pesticídy, a zapojiť sa do uhlíkového poľnohospodárstva.

11. Na základe uvedených informácií a nedávnych usmernení Európskej rady sa ministri na záver vyzývajú, aby sa vyjadrili k možným budúcim opatreniam, ktorými by bolo možné ďalej zmierniť súčasnú situáciu na európskej a celosvetovej úrovni, a aby poskytli akékoľvek ďalšie informácie, ktoré považujú za relevantné.
-